

ลักษณะการกระจายของโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ตามตำแหน่งต่าง ๆ ของลำไส้ใหญ่
และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ในโรงพยาบาลขนาดใหญ่
5 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร

นางสาวอัฐชลี คนตรง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-583-858-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DISTRIBUTION OF SUBSITE OF LARGE BOWEL CANCER
AND FACTORS RELATED TO THE CANCER IN
FIVE BIG BANGKOK'S HOSPITALS

MISS UNCHALEE KONTRONG

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science
Department of Preventive and Social Medicine
Graduate School
Chulalongkorn University
1994
ISBN 974-583-858-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ลักษณะการกระจายของโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ ตามตำแหน่งต่าง ๆ ของลำไส้ใหญ่ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ ในโรงพยาบาล 5 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร

โดย นางสาว อัญชลี คนตรง

ภาควิชา เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ไพรัช คีสุคจิต

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ ไพบูลย์ โล่ห์สุนทร

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาโท

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ มณี เศรษฐบุตร์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ไพรัช คีสุคจิต)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ ไพบูลย์ โล่ห์สุนทร)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ ยอด สุนทรมาน)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

อัญชลี คนตรง : ลักษณะการกระจายของโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ตามตำแหน่งต่างๆของลำไส้ใหญ่ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ 5 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร (DISTRIBUTION OF SUBSITE OF LARGE BOWEL CANCER AND FACTORS RELATED TO THE CANCER IN FIVE BIG BANGKOK'S HOSPITALS) อ.ที่ปรึกษา : ศ.นพ.ไพรัช ดิสกุลจิต, รศ.นพ.ไพฑูริย์ โล่ห์สุนทร, 107 หน้า ISBN 974-583-858-6

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ชนิดการศึกษาย้อนหลังจากเวชระเบียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะการกระจายของโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ เก็บข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมจากเวชระเบียนของผู้ป่วยมะเร็งลำไส้ใหญ่ ที่เข้ารับการรักษาภายในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลรามาธิบดี โรงพยาบาลราชวิถี และสถาบันมะเร็งแห่งชาติ ระหว่างเดือนมกราคม 2533 ถึง ธันวาคม 2535 จำนวน 1000 คน

ผลการศึกษาพบว่า ตำแหน่งของการเกิดมะเร็ง พบที่ตำแหน่ง Rectum มากที่สุด ชนิดของเซลล์มะเร็งพบว่าเป็นชนิด Well differentiated adenocarcinoma มากที่สุด ระยะของมะเร็งที่พบมากที่สุด ได้แก่ Duke's stage D (34.4%) ผู้ป่วยมะเร็งลำไส้ใหญ่พบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง ในอัตราส่วน 1.2:1 ผู้ป่วยส่วนใหญ่อายุระหว่าง 55-64 ปี (26.7%) อายุเฉลี่ยเท่ากับ 57 ปี

จากการทดสอบทางสถิติพบว่า อายุ การใช้ยาละลาย ระยะของมะเร็ง มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งของมะเร็งลำไส้ใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $P < 0.05$ และระดับ CEA ชนิดของเซลล์มะเร็ง มีความสัมพันธ์กับระยะของมะเร็งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $P < 0.05$

ภาควิชา ..... เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม .....
สาขาวิชา ..... เวชศาสตร์ชุมชน .....
ปีการศึกษา ..... 2536 .....

ลายมือชื่อนิติ ..... วิภาณี .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... / กะโร ๑ ๒๓๓ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ..... 4 พฤษภาคม ๒๕๓๖ / พิศนภะ .....
.....

พิมพ์ด้วยระบบกลัดย้อมวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมที่เขียนแผ่นเดียว

C545234 : MAJOR COMMUNITY MEDICINE

KEY WORD : DISTRIBUTION OF SUBSITE / LARGE BOWEL CANCER / ASSOCIATED FACTORS

UNCHALEE KONTRONG : DISTRIBUTION OF SUBSITE OF LARGE BOWEL CANCER AND FACTORS RELATED TO THE CANCER IN FIVE BIG BANGKOK'S HOSPITALS.

THESIS ADVISOR : PRO. DR. PHAIRAJ DESUDCHIT, ASSO. PRO. DR. PAIBOOL LOHSOONTHORN. 107 pp. ISBN 974-583-858-6

This is a descriptive study using a retrospective chart review. The purpose is to study distribution of subsites of large bowel cancer and the related factors. The total of 1,000 cases who had registered at Chulalongkorn Hospital, Siriraj Hospital, Ramathibodi Hospital, Rajavithi Hospital and National Cancer Institute between January 1, 1990 and December 31, 1992 were reviewed.

The result showed that the cancers were most frequently found at rectum (42.5%). The most common cell type was a well-differentiated adenocarcinoma. Duke's stage D was the most common stage. (34.4%) The large bowel cancers were more frequently found in male than in female with a ratio of 1.2:1. The most common age of the patients ranged from 55 to 64 years (26.7%) with the mean of 57.

Regarding statistical analysis, it was found that the age, the use of cathartics and the stage of the cancer had significant associations ($P < 0.05$) with the subsites of the large bowel cancers. In addition, the level of CEA and the cell type were found to be significantly associated with the stage of the cancer.

ภาควิชา ..... เวชศาสตร์บ่งกัมและสังคม

สาขาวิชา ..... เวชศาสตร์ชุมชน

ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อผู้ผลิต .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วง ได้ด้วยความกรุณาจากศาสตราจารย์นายแพทย์ไพรัช ดิสกุลจิต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์นายแพทย์ไพบูลย์ โล่ห์สุนทร อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมและรองศาสตราจารย์ นายแพทย์ยอด สุคนธมาน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งทั้งสามท่านได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และข้อคิดเห็น ด้วยความเอาใจใส่ และให้กำลังใจอย่างดียิ่งมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์นายแพทย์มุนี เศรษฐบุตร์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงทสสนี นุชประยูร ศาสตราจารย์นายแพทย์ภิรมย์ กมลรัตนกุล อาจารย์นายแพทย์ จิรุตม์ ศรีรัตนบัลล์ และคณาจารย์ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลทั้ง 5 โรงพยาบาลได้แก่ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลรามธิบดี โรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลราชวิถี และสถาบันมะเร็งแห่งชาติ ซึ่งอนุมัติให้เข้าทำการศึกษาและเก็บข้อมูลในโรงพยาบาล และขอขอบพระคุณหัวหน้ากลุ่มงานเวชระเบียน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในกลุ่มงานดังกล่าวทุกท่านซึ่ง ไม่สามารถกล่าวนามได้หมดในที่นี้ ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี ขอขอบคุณ คุณดารณี ลัทธินันต์ที่กรุณาช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ และขอขอบคุณ คุณสุเทพ ยี่โก เจ้าหน้าทีหน่วยคอมพิวเตอร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ความช่วยเหลือในการจัดทำรูปเล่ม การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงขอขอบคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา พี่และน้อง ที่ได้ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย เสมอมาจนสำเร็จการศึกษา ขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตปริญญาโทสาขาเวชศาสตร์ชุมชนทุกท่าน ที่ให้ความรัก ความห่วงใย และมีส่วนช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามของการวิจัย	4
วัตถุประสงค์ทั่วไปของการวิจัย	4
วัตถุประสงค์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	5
คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย	5
กรอบแนวความคิดในการวิจัย	10
ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย	11
ข้อจำกัดในการวิจัย	11
2. ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัย	12
ทบทวนวรรณกรรม	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
3. วิธีดำเนินการวิจัย	31
รูปแบบการวิจัย	31
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	31
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	31

	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูล	32
การวิเคราะห์ข้อมูล	33
4. ผลการวิจัย	34
หมวดที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน	41
หมวดที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดมะ เจริงลำไส้ใหญ่	48
หมวดที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการวินิจฉัยโรค ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ วิธีการรักษาและผลการรักษา	65
หมวดที่ 4 สรุปผลการทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างปัจจัยต่างๆ กับ ตำแหน่งของมะ เจริงลำไส้ใหญ่	74
5. อภิปรายผลการวิจัย สรุปและข้อเสนอแนะ	75
อภิปรายผลการวิจัย	75
สรุปผลการวิจัย	86
ข้อเสนอแนะการวิจัย	87
รายการอ้างอิง	89
ภาคผนวก แบบสอบถาม	98
ประวัติผู้วิจัย	107

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามสถาบันที่เข้ารับการรักษา	34
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามตำแหน่งของมะเร็ง	35
ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามระยะของการเป็นมะเร็งและตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	37
ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามชนิดของเซลล์มะเร็งและตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	38
ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามชนิดของเซลล์มะเร็งและระยะของมะเร็ง	39
ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามเพศและตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	41
ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามอายุและตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	43
ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ยของอายุผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามตำแหน่งของมะเร็ง	44
ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามสถานภาพสมรสและตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	45
ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่เพศหญิง จำแนกตามจำนวนบุตรและตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	46
ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามอาชีพและตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	47
ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามประวัติการผ่าตัดระบบทางเดินอาหาร และตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	49

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามประวัติการผ่าตัด ถุงน้ำดีและตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	50
ตารางที่ 4.14 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามประวัติโรคระบบ ทางเดินอาหารและตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	51
ตารางที่ 4.15 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามโรคริตส์ดงทวาร และตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	52
ตารางที่ 4.16 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามประวัติโรค ประจำตัวและตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	53
ตารางที่ 4.17 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามโรคเบาหวานและ ตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	54
ตารางที่ 4.18 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามระดับกลูโคสใน พลาสมาและตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	54
ตารางที่ 4.19 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามประวัติการสูบบุหรี่ และตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	55
ตารางที่ 4.20 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามประวัติการดื่มสุรา และตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	56
ตารางที่ 4.21 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามประวัติการดื่มชา, กาแฟและตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	57
ตารางที่ 4.22 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามประวัติการรั้นยา ระบายและตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	58
ตารางที่ 4.23 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามประวัติการเป็น มะเร็งที่อวัยวะอื่น และตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	60
ตารางที่ 4.24 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามประวัติการเป็น มะเร็งที่อวัยวะอื่นกับตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	61
ตารางที่ 4.25 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามบุคคลในครอบครัว ที่ป่วยเป็นมะเร็ง และตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	62

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.26 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามประวัติการเป็น มะเร็งในครอบครัวกับตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	62
ตารางที่ 4.27 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามระดับโคเลส เตอรอลและตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	63
ตารางที่ 4.28 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามกลุ่มเลือดและ ตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	64
ตารางที่ 4.29 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามอาการนำที่มาพบ แพทย์และตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	66
ตารางที่ 4.30 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งของโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่กับ อาการนำที่มาพบแพทย์	67
ตารางที่ 4.31 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามผลการตรวจ ร่างกาย.....	68
ตารางที่ 4.32 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามวิธีการวินิจฉัย โรคและตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	69
ตารางที่ 4.33 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามวิธีการรักษา	70
ตารางที่ 4.34 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามผลการรักษา (Immediate) และตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	71
ตารางที่ 4.35 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามการตรวจเลือด ในอุจจาระและตำแหน่งของลำไส้ใหญ่	72
ตารางที่ 4.36 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ จำแนกตามระดับ CEA และระยะของ มะเร็ง	73
ตารางที่ 4.37 แสดงการสรุปความสัมพันธ์ทางสถิติ ระหว่างตำแหน่งของโรคมะเร็ง ลำไส้ใหญ่กับปัจจัยต่างๆ	74